

- eit fyrtårn i vest

Alkoholpolitisk handlingsplan

2024-2028

Øygarden kommune si overordna målsetjing er å arbeide for å redusere dei negative konsekvensane som alkoholbruk har for einskildpersonar og for samfunnet i tråd med folkehelseperspektiva, og samstundes skape forutsigbarheit og tryggleik for bransjen.

WWW.OYGARDEN.KOMMUNE.NO

Innhald

1	Bakgrunn og forankring.....	4
1.1	Heimelsgrunnlag	4
1.2	Alkoholsituasjonen i Norge	4
2	Situasjonen i Øygarden kommune	7
3	Målsetting med ein alkoholpolitisk handlingsplan	9
4	Proessen	9
5	Mål og strategiar for Øygarden kommune sin alkoholpolitikk i perioden 2024-2028.	9
5.1	Delmål – Det skal ikkje skjenkast eller seljast alkohol til mindreårige, og overskjenking skal ikkje førekomme i nokon aldersgrupper.....	10
5.1.1	Tiltak: Ansvarleg alkoholhandtering – samarbeid regionalt	10
5.1.2	Tiltak: Fokus på useriøse aktørar.....	10
5.1.3	Tiltak: Kompetanseheving og kommunikasjon med bransjen	11
5.1.4	Tiltak: Utvikling av kontrollfunksjonen.....	11
5.1.5	Tiltak: krav til arrangement for ein enkelt anledning	11
5.2	Delmål - Det skal arbeidast for å redusere rusrelatert vald	12
5.2.1	Tiltak: Samarbeid.....	12
5.2.2	Tiltak: Ansvarleg alkoholhandtering	12
6	Evaluering og rullering av planen	12
7	Alkoholpolitiske retningslinjer	12
7.1	Vilkår.....	12
7.2	Salsløyve for alkoholhaldig drikk under 4,7 vol %	13
7.2.1	Sal av alkohol i daglegvarebutikkar	13
7.2.2	Salsløyve spesialforretningar	13
7.2.3	Salsløyve kombinert med tilverkingsløyve.....	13
7.2.4	Nettsalsløyve - daglegvarebutikkar	13
7.2.5	Salsløyve for ein enkelt anledning	13
7.2.6	Unntak.....	14
7.2.7	Skjerming.....	14
7.2.8	Tidsavgrensing	14
7.2.9	Vilkår for salsløyve.....	14
7.3	Skjenkeløyve	14
7.3.1	Skjenketid	14
7.3.2	Skjenketak	14
7.3.3	Andre generelle krav for tildeling av skjenkeløyve	14
7.3.4	Faste alminnelege skjenkeløyve.....	14

7.3.5	<i>Skjenkeløyve kombinert med tilverkingsløyve</i>	15
7.3.6	<i>Type konsept og arrangement som ikkje kan tildelast skjenkeløyve</i>	15
7.3.7	<i>Tildeling av skjenkeløyve i idrettsarena</i>	16
7.3.8	<i>Tildeling av skjenkeløyve i samband med messer og andre fleirbruksområde</i>	17
7.3.9	<i>Utandørs skjenking</i>	17
7.3.10	<i>Båtar og skip</i>	18
7.3.11	<i>Vilkår for faste alminnelege skjenkeløyve</i>	18
7.3.12	<i>Ambulerande- og skjenkeløyve for ein enkelt anledning</i>	18
7.4	Kontroll, styring og sanksjonar	19
7.4.1	<i>Salskontrollar</i>	19
7.4.2	<i>Skjenkekontrollar alminnelege løyve</i>	19
7.4.3	<i>Skjenkekontrollar ambulerande løyve/ein enkelt anledning</i>	20
7.4.4	<i>Samarbeid med politiet</i>	20
7.4.5	<i>Kontrolloversikt til politisk behandling</i>	20
7.4.6	<i>Brot på alkohollova - sanksjonsreglar</i>	20
7.5	Løyveperiode og fornying	20
7.5.1	<i>Bruk av unntaksregelen</i>	20
7.5.2	<i>Gjennomgang av alkoholpolitikken og informasjon om fornyingsprosessen</i>	21
7.6	Skjenking av alkohol i kommunale bygg, lokale og institusjonar	21
7.6.1	<i>Kombinerte skuleanlegg i Øygarden kommune</i>	21
7.6.2	<i>Vilkår for definisjon av kombinerte skuleanlegg i Øygarden kommune</i>	21
7.6.3	<i>Unntak for skjenkeforbodet</i>	21
7.6.4	<i>Barnehagebygg</i>	22
7.6.5	<i>Skjenking av alkohol i kommunale bygg</i>	22
7.7	Delegering	22
7.7.1	<i>Avgjerdsmynde – Levekårsutvalet</i>	22
7.7.2	<i>Avgjerdsmynde - kommunedirektøren</i>	22

1 Bakgrunn og forankring

I alkoholova vert ei rekke kryssande omsyn ivaretekne. På den eine sida aksepterer styresmaktene at alkohol skal vere ei tilgjengeleg vare. På den andre sida skal dei sosiale og helsemessige skadane alkoholbruk medfører, avgrensast. Alkoholova har eit folkehelseperspektiv med utgangspunkt i lovas føremål: *«Regulering av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdig drikkevarer»*. Samstundes skal folkehelseperspektivet sjåast i samanheng med næringsomsyn.

1.1 Heimelsgrunnlag

Alkoholova § 1-7 d som omhandlar kravet om alkoholpolitisk handlingsplan, lyder som følger: *«Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan»*.

Det er ikkje utarbeidd sentrale forskrifter om innhaldet i ein alkoholpolitisk handlingsplan.

Kommunestyret i Øygarden har vedteke alkoholpolitisk handlingsplan den 23.05.2024 sak 060/24, med verknad frå same dato.

1.2 Alkoholsituasjonen i Norge

I Folkehelseinstituttet/FHI sin rapport om alkohol i Norge er dei siste tala frå 2021. Der vert det opplyst at den registrerte alkoholomsetninga i Norge i 2021 viser ei omsetning på 7,44 liter rein alkohol per innbyggjar i aldersgruppa 15 år og eldre. Det er ei auke på 2,9 % frå 2020 og 23 % frå 2019. Det er den høgste registrerte alkoholomsetninga i Norge nokon sinne.

Den uregistrerte omsetninga har i koronaåra 2020 – 2021, vore svært låg. Reiserestriksjonar og karantenekrav har ført til langt mindre reising til utlandet under koronapandemien, inklusive grensehandel i Sverige.

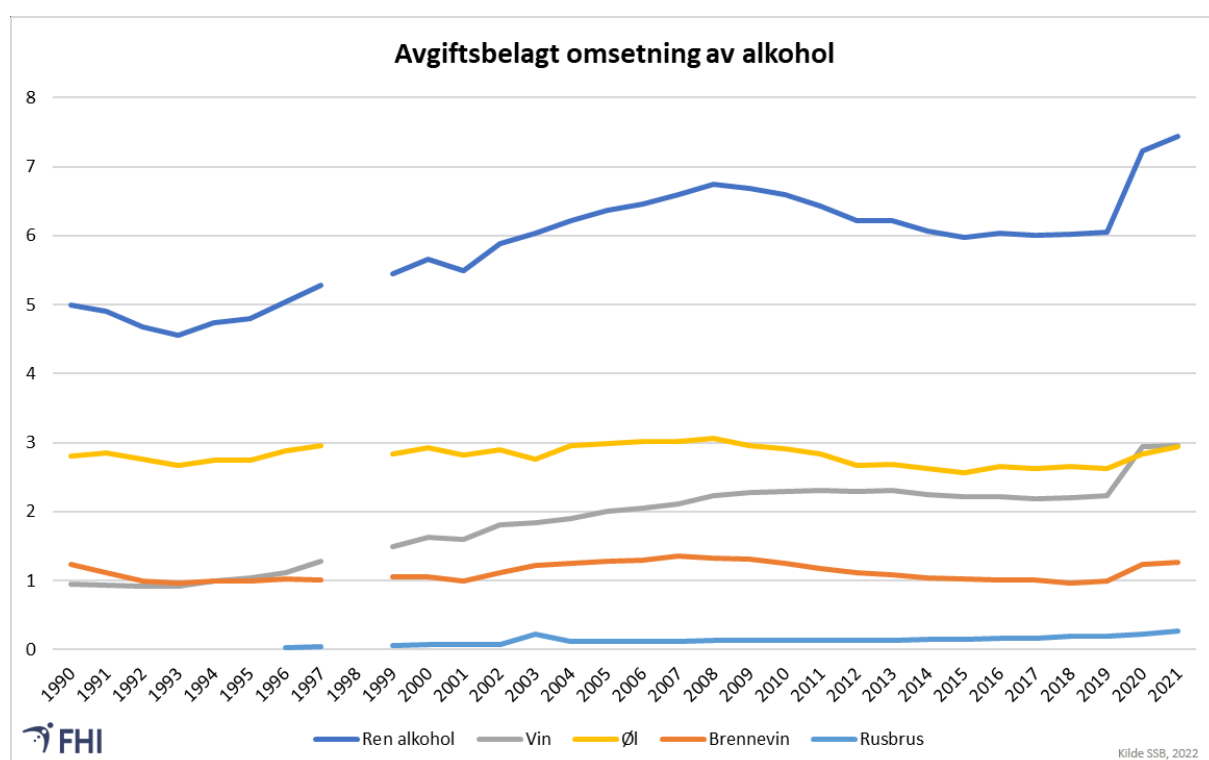
Taxfree ved ankomst til norske lufthavnar er i 2021 berekna til 0,06 liter ren alkohol per innbyggjar 15 år og eldre. Til sammenlikning var denne omsetninga 0,36 liter rein alkohol i 2019. Data for annan uregistrert omsetning er ikke anslått for 2021.

Det er grunn til å anta at tidlegare anslag for uregistrert omsetning kan være noko underestimert, og at auken i registrert omsetning i 2020 og 2021 skuldast bortfall av taxfree

og grensehandel grunna pandemien. Auken i registrert omsetning kan til dels tilskrивast at forsyningskjeldene for alkohol er endra frå tidlegare år.

Målt i vareliter vart det i 2021 registrert omsett i underkant av 108 millionar liter vin, i underkant av 291 millionar liter øl, rundt 17 millionar liter brennevin og litt over 26 millionar liter rusbrus.

I Folkehelseinstituttet sin publisasjon 'Alkohol i Norge', vert det vist korleis utviklinga har vore frå 1990 til 2021:

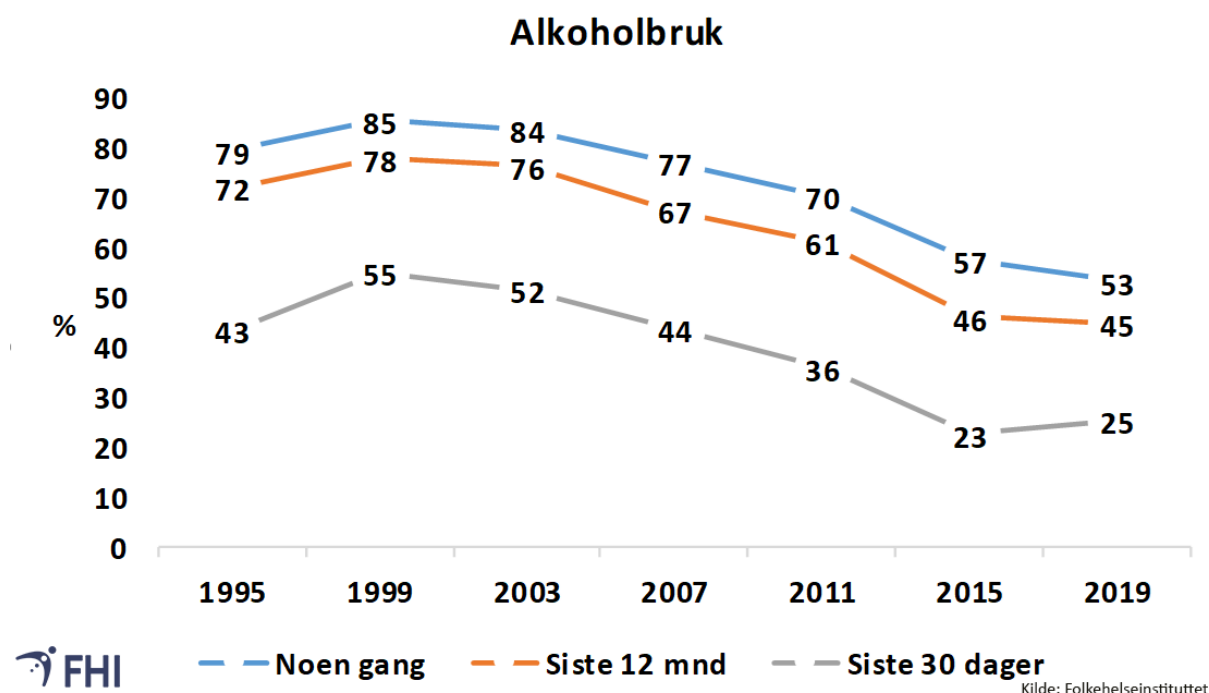
«Figur: Avgiftsbelagt omsetning av alkoholdige drikkevarer, liter ren alkohol per innbygger 15 år og eldre, 1990-2021. Kilde: SSB, 2022. (for 1998 mangler omsetningstall).»

Figuren viser at totalomsetninga av alkohol per innbyggjar 15 år og eldre var relativt stabil fram til midten av 1990-tallet, mens det var ei kraftig auke fram til 2008. Dette kan langt på veg forklarast i auka i omsetning av vin. Etter 2008 har den registrerte omsetningen falt til rundt 6 liter i åra fram til koronapandemien 2020-2021.

Vidare i FHI sin rapport 'Alkohol i Norge' vert det mellom anna vist til at i overkant av 90 % av den vaksne befolkninga har drukke alkohol *nokon gong*, mens ein litt lågare andel har oppgitt å ha drukke i løpet av dei siste 12 månadane.

Rapporten viser også til undersøkingar om fordelinga av alkoholbruk i befolkninga. Alkoholbruken viser ei skeivfordeling i befolkninga som inneber at ein liten andel av befolkninga står for ein særleg stor andel av det samla alkoholkonsumet. Den tiendedelen av befolkninga som drikk mest, konsumerer omlag halvparten av det samla konsumet. Menn drakk langt meir øl og brennevin, og betydeleg meir alkohol totalt enn kvinner, noko som er gjeldande for heile perioden 2012-22. Øl- og brennevinskonsumet var lågare og vinkonsumet var høgare i eldre aldersgrupper samanlikna med yngre. Vinkonsumet var også langt høgare i Oslo enn i andre område, og høgare for gruppene med høg utdanning og høg inntekt.

Det er også gjort undersøkingar om alkoholbruk blant ungdom. FHI henter kunnskap om tenåringsdrikking frå sjølvrapporterte data frå den norske delen av «European School Project on Alcohol and other Drugs» (ESPAD). Desse undersøkingane har blitt gjennomført i over 30 europeiske land kvart fjerde år sidan 1995. Den siste undersøkinga er frå 2019.

Figur 1. Andel norske 15-16-åringar som oppga å ha drukket alkohol noen gang, siste 12 måneder og siste 30 dager, 1995-2019.

Hovudpunktene i FHI sin rapport om alkoholbruk blant ungdom seier at:

- Den nedadgåande trenden i alkoholbruk blant ungdom etter årtusenskiftet har flata ut i perioden 2015-2019.
- Om lag 50 % av norske 15-16-åringar har drukke alkohol det siste året, og ein av fem svarte at dei har vært fulle.

- Det har vore ein nedgang også i antall ganger ungdom oppga å drikke og i antall ganger dei hadde drukke mykje ved samme drikkesituasjon.
- Det er generelt små forskjeller i alkoholbruk mellom jenter og gutar.
- Sammenlikna med Europa for øvrig, er andelen norske 15-16-åringar som drikker alkohol låg.

Norge ligg framleis lågt når det gjeld alkoholkonsum, samanlikna med andre nordiske og europeiske land. Dei kontrollpolitiske verkemidla som bevillingssystemet, vinmonopolordninga, reklameforbodet, aldersgrenser og avgiftspolitikken, har bidrege til å halde konsumet nede. Også førebyggjande tiltak som omfattar informasjons- og haldningskampanjar vert nytta, men utan at det finst støtte for at denne type kampanjar vil kunne endre åtferd. I løpet av dei siste 25 åra har det på landsbasis vore ein markant auke i tal på skjenkestadar, tal skjenkestadar som har fått løyve til skjenking av brennevin og tal vinmonopolutsal i mindre kommunar, noko som har innverknad på tilgjenge og konsum.

Sjølv om Norge har eit relativt lågt alkoholkonsum totalt, så finn vi i staden eit drikkemønster med stort alkoholinntak pr. drikkesituasjon, noko som gjeld alle aldersgrupper. Dette fører til ulike alkoholskadar både for den som konsumerer alkohol og for omgjevnadane. Det er gjort undersøkingar om skadeverknadar ved bruk av ulike stoff, kor om lag 50 % av alkoholskadane ikkje rammar brukaren sjølv, men påverkar livet og fridomen til folk rundt (kjelde: Lancet 2012). I FHI sin rapport vert mellom anna dei negative konsekvensane av foreldre sitt alkoholbruk trekt fram, både når det gjeld auka risiko for skade på foster og fare for psykososiale skadar for barn i ulike aldrar.

I Stortingsmeldinga om rus «Se meg!», vert passiv drikking definert slik:

«Alkoholbruk er ingen privatsak. Med passiv drikking menes de skader og problemer som den som drikker påfører andre enn seg selv: Vold, trafikkulykker, fusterskader, pårørende, barn av rusavhengige foreldre, trusler og sjikane, ordensforstyrrelser, sosiale og samfunnsmessige omkostninger».

Dei vanlegaste akutte personskadane som rammar ein alkoholbrukar, gjeld i hovudsak dei som ein gang i blant drikk so mykje at dei vert openbart til kraftig påverka. Det vil vere skadar som fallulykker, drukningsulykker, trafikkulykker, alkoholforgifting, sjølv-mord, samt vald og overgrepssaker. I tillegg kjem sosiale skadar som tap av arbeid, familie og sosialt nettverk, samt fysisk og psykisk sjukdom.

2 Situasjonen i Øygarden kommune

Storkommunen Øygarden er eit samfunn i vekst og med planar om byutvikling. Som nabokommune til Bergen, med det omfattande skjenketilbodet som er der, har det vore ei

relativ begrensa vekst av skjenkenæringa fram til no. Dette kan imidlertid endre seg i åra framover.

Askøy og Øygarden politistasjonsdistrikt har gitt følgande oversikt over rusrelaterte hendingar. Det er ikkje gitt beskriving av dei ulike forholda og forklaring av årsvariasjonar. Politiet uttalar bekymring for dei mange sakene som gjeld rus i trafikken og narkotikalovbrot.

Gjerningskommunar i tabellen er Askøy og Øygarden.

	2020	2021	2022	2023
sum ordensforstyrrelser med rus	4	5	2	5
sum narkotikalovbrudd	154	110	109	81
ulovlig servering og drikking	1			
ulovlig kjøp av alkohol til mindreårige	1	1	1	
salg uten bevilling	1			1
sum alkoholloven	3	1	1	1
båtpromille/båtføring i rus	5	6	8	1
bilpromille/ruskjøring med bil	62	80	95	90
bilpromille/ruskjøring med bil med personskafe		1	1	
bilpromille/ruskjøring med materiell skade	11	6	3	3

Det er ikkje gjort ei kartlegging av alkoholforbruket blant innbyggjarane generelt i Øygarden kommune, men det er grunn til å tru at forbruket ligg tilnærma likt landsgjennomsnittet.

Når det gjeld ungdom i Øygarden kommune er det gjort undersøkingar gjennom *Ungdata*. *Ungdata* er eit kvalitetssikra og standardisert system for lokale spørjeskjemaundersøkingar, kor skuleelevar på ungdomstrinnet og i vidaregåande opplæring svarar på spørsmål om ulike sider av livet sitt, mellom anna rus. Det er gjort undersøkingar for alle landets kommunar, og rapportar kan hentast ut frå heimesida til ungdata.no.

Den siste Ungdata undersøkinga for Øygarden vart gjennomført i 2021. Den hadde ein svarprosent på 78 og vart halde for 8.-10. trinn i ungdomsskulen. Tala for Øygarden kommune viser at det er få ungdomsskuleelevar som drikk alkohol. 11 % har svart at dei har vore rusa på alkohol det siste året, mot 13 % på landsbasis. Vidare har 88 % svart at dei ikkje drikk alkohol eller har berre smakt, mot 84 % på landsbasis.

Alkohol er det vanlegaste rusmiddelet blant undom. Sjølv om rapportane viser ein nedgang i alkoholbruk blant ungdom sidan tusenårsskiftet, er det framleis mange som drikk alkohol, særskilt mot slutten av tenåra. Ungdata viser stor variasjon i kor gamle ungdommar er når dei begynner å drikke alkohol. På slutten av ungdomsskulen har omtrent ein av fire opplevd

å ha vore rusa. Det store fleirtalet har såleis ikkje vore rusa i løpet av ungdomskuletida. Det er generelt små forskjellar mellom gutar og jenter sine alkoholvanar.

3 Målsetting med ein alkoholpolitisk handlingsplan

Alkohollova gir kommunane relativt stor fridom til å utarbeide sin eigen alkoholpolitikk og til å finne dei mål og virkemiddel som er best eigna til å oppnå hovudføremålet i alkohollova, sett ut i frå lokale forhold.

Ein alkoholpolitisk handlingsplan skal oppgje hovudmålsetting og dei delmåla som kommunen legg til grunn for sin alkoholpolitikk. I tillegg må planen seie noko om dei virkemidla som kommunen skal ta i bruk for å nå desse måla. Målsettinga er å oppnå alkohollova sitt føremål om å *avgrense i størst mogleg utstrekning dei samfunnsmessige og individuelle skadar som alkoholbruk kan innebære*. Samstundes vil handlingsplanen ta omsyn til bransjen sine behov for føreseielege rammevilkår.

Øygarden kommune er ein vekstkommune, har eit veksande bustad- og industriområde og eit innhaldsrikt kommunesenter på Straume, Sotra Kystby. I tillegg har kommunen aktive kommunedelsentra i Rong og Skogsvåg. Øygarden kommune ønsker ein alkoholpolitisk handlingsplan med tilhøyrande retningslinjer som best mogleg vert tilpassa utviklinga, både med omsyn til helseperspektivet og rammevilkåra for bransjen.

4 Prosessen

Eit framlegg til alkoholpolitisk handlingsplan vart sendt ut på høyring. Det kom innspel til handlingsplanen frå:

- Øygarden Idrettsråd
- Amatørkulturrådet
- IOGT Norge

5 Mål og strategiar for Øygarden kommune sin alkoholpolitikk i perioden 2024-2028

Øygarden kommune si overordna målsetting er å *arbeide for å redusere dei negative konsekvensane som alkoholbruk har for enkeltpersonar og for samfunnet i tråd med folkehelseperspektiva, og samstundes skape forutsigbarheit og tryggleik for bransjen*.

Øygarden kommune vil jobbe for måloppnåing gjennom fleire delmål og tilhøyrande tiltak. Eit viktig kriteria for måloppnåing, både hovudmål og delmål, er god og kompetent

administrativ ressurstilgang.

5.1 Delmål – Det skal ikkje skjenkast eller seljast alkohol til mindreårige, og overskjenking skal ikkje førekome i nokon aldersgrupper

Å hindre sal og skjenking av alkohol til mindreårige er ei viktig førebyggjande oppgåve for kommunen. Også reduksjon i overskjenking er eit viktig førebyggjande tiltak, mellom anna for å unngå skadar på eigen person og på andre.

5.1.1 Tiltak: Ansvarleg alkoholhandtering – samarbeid regionalt

Øygarden kommune skal gjennom samarbeid med omkringliggjande kommunar, Statsforvaltaren, KoRus-Bergen, politiet og andre aktuelle samarbeidspartnarar, arbeide for ansvarleg alkoholhandtering i sals- og skjenkenæringa. Alkoholrelatert vald og auke i alkoholbruk kan førebyggast gjennom mellom anna reduksjon i overskjenking av alkohol og reduksjon i sal av alkohol til mindreårige.

Øygarden kommune har eit tett samarbeid med Bergen kommune. Mellom anna kan kommunen sende eigne skjenkeaktørar på kurs i *Ansvarlig Alkoholhåndtering* arrangert av Bergen kommune.

Øygarden kommune vil arbeide for å få til eit tettare samarbeid med politiet for å stå betre rusta til å nå delmål om å hindre sal og skjenking av alkohol til mindreårige og redusere overskjenking. Med eit slikt samarbeid vil kommunen også kunne vere i forkant av den raske utviklinga og byplanlegginga som skjer i regionen.

5.1.2 Tiltak: Fokus på useriøse aktørar

Useriøse aktørar i serverings- og skjenkebransjen manglar vilje til å følge gjeldande regelverk og er ein risiko for at god og ansvarleg alkoholhandtering ikkje vert praktisert. Useriøse aktørar skapar også ei konkurransevriding til fordel for dei useriøse. Kommunen vil arbeide aktivt for å luke ut useriøse aktørar på følgjande måte:

- Aktiv bruk av vandelsvurdering. Alkohollova skildrar kven som skal vandelsvurderast i samband med søknad om sals- og skjenkeløyve. Kommunen vil så langt det er mogleg luke ut useriøse aktørar gjennom utvida vandelsvurdering. Ein aktør og løyvehavar sin vandel skal vere godkjent i heile løyveperioden, og eit løyve kan inndragast dersom kommunen finn brot på vandelskravet med tilhøyrande prikktildeling.
- Samarbeid med politiet og andre relevante samarbeidspartnarar. Kommunen vil så langt det let seg gjere, ha eit utstrakt samarbeid med politi, Skatt Vest og A-krim i arbeidet med å hindre useriøse aktørar å etablere seg, og dermed fremje trygg og sikker drift.

5.1.3 Tiltak: Kompetanseheving og kommunikasjon med bransjen

Kommunen vil i denne løyveperioden halde fram å ha fokus på opplæring og kommunikasjon med bransjen. God kommunikasjon og samarbeid vil bidra til at bransjen er oppdatert på gjeldande regelverk og er skjerpa på rutinane som alltid skal følgast. Verktøy som 'Ansvarlig Vertska'p' og e-læringskurs, utvikla av KoRUS Øst og Helsedirektoratet, skal takast i bruk så langt som råd. Kommunen vil elles i løyveperioden ha kommunikasjon med bransjen og enkeltaktørar etter behov.

5.1.4 Tiltak: Utvikling av kontrollfunksjonen

Kommunen sine kontrollørar skal kontrollere at bransjen føl dei reglar og krav som vert stilt gjennom alkohollova og tilhøyrande forskrifter. Ved direkte kontakt med bransjen fleire gonger årleg, er kontrollørane i posisjon til å rettleie og informere og dermed kunne førebygge brot. Utviklinga av kontrollfunksjonen gjeld forhold som:

- **Målretta kontrollar** – Kontrollar skal så langt det let seg gjere, utførast på tidspunkt kor det er større risiko for brot på regelverket. I tillegg skal kontrollar intensiverast på sals- og skjenkestader som ligg i nærleiken av der ungdom ferdast, og som har lang opningstid og låg aldersgrense.
- **Dialogbaserte kontrollar** – kontrollørane skal i tillegg til å kontrollere, også informere og rettleie løyvehavarane.
- **Opplæring av kontrollørar** – Kommunen har ansvar for å sørge for tilstrekkeleg opplæring av kontrollørane. Opplæring er viktig for å gje kontrollørane best mogleg føresetnad til å utføre kontrollar etter intensjonane i lokalt og sentralt regelverk.
- **Felles kontrollar** – Kommunen skal, så langt det er mogleg, halde felles kontrollar med politiet. Kontrollane skal vere målretta etter intensjonane i handlingsplanen. Dersom det vert aktuelt så vil kommunen også vere positiv til å halde kontrollar saman med andre offentlege instansar som A-krim, Skatteetaten, NAV og Mattilsynet.

5.1.5 Tiltak: krav til arrangement for ein enkelt anledning

Gjennom rettleiing skal kommunen bidra til at arrangørar av arrangement for ein enkelt anledning, har utarbeidd tilpassa internkontrollrutinar. Arrangør skal ha gode rutinar for opplæring av vaktar og skjenkepersonale, og vaktlister skal settast opp i god tid før arrangementet. Kommunen skal ha kopi av utarbeidde rutinar og krev samtidig at arrangør skal ha fått godkjent arrangementet hos politiet, og at lokalet er brannteknisk godkjent. Dette skal bidra til at tryggleik er ivareteken og førebygge skjenking til mindreårige, samt overskjenking.

5.2 Delmål - Det skal arbeidast for å redusere rusrelatert vald

Rusrelatert vald vert definert som bruk av fysisk makt for å skade andre, kor skadevaldaren er i ein rus-situasjon. Rusrelatert vald er ein av dei verknadane av alkoholbruk som rammar andre enn brukaren sjølv ('passiv drikking'). Kommunen skal gjennom alkoholregelverket ha som mål å redusere rusrelatert vald. Her vil kommunen sin tydelege alkoholpolitikk og forvaltning av regelverket, vere òi brikke i dette arbeidet. Eit samarbeid med andre instansar vil vere avgjerande for å lykkast.

5.2.1 Tiltak: Samarbeid

Kommunen vil vere avhengig av samarbeid med andre instansar og aktørar i arbeidet med å redusere rusrelatert vald. Kommunen vil ikkje åleine kunne oppnå eit slikt delmål berre gjennom forvaltning av alkoholregelverket. Aktuelle samarbeidspartar er politi, nabokommunar, politiråd, A-krim, NAV, Mattilsynet og bransjen.

5.2.2 Tiltak: Ansvarleg alkoholhandtering

Samarbeidet om ansvarleg alkoholhandtering er viktig for å nå eit delmål om å redusere rusrelatert vald, sjå pkt. 5.1.1. Førebygging av overskjenking vil mellom anna vere eit viktig bidrag.

6 Evaluering og rullering av planen

Handlingsplanen skal rullerast kvart 4. år, året etter eit kommunestyreval. Rulleringa skal vere ferdigstilt seinast innan juni månad med omsyn til fornyingsprosessen.

7 Alkoholpolitiske retningslinjer

I Øygarden kommune sine alkoholpolitiske retningslinjer vert det gitt nærare detaljar om krav til sals- og skjenkeløyve, samt sals- og skjenketider og elles detaljar som er nødvendige for å oppnå god og føreseieleg forvaltning av alkoholregelverket.

7.1 Vilkår

For at eit sals- eller skjenkeløyve skal vere gyldig i løyveperioden, og før det kan takast i bruk, må følgjande forhold vere på plass og dokumentasjon skal ettersendast kommunen på førespurnad:

- Gyldig bruksløyve
- Melding til Mattilsynet om oppstart
- Betalt løyvegebyr innan frist
- Innmelding av tilsette i Aa-registeret
- Lovlege arbeidskontraktar
- Yrkesskadeforsikring for alle tilsette

- Innvilga serveringsløyve for skjenkestadar
- Internkontrollrutinar etter alkoholforskriftene kap. 8

7.2 Salsløyve for alkoholhaldig drikk under 4,7 vol %

7.2.1 Sal av alkohol i daglegvarebutikkar

Salsløyve kan tildelast daglegvareforretningar. Som *daglegvarer* vert rekna matvarer og andre nærings- og nytingsmidlar, dyremat, vaske- og reingjeringsmidlar, toalettartiklar, hushaldningsvarer av papir, plast, bone-, reinse- og pussemidlar. Butikken må ha eit matvaretilbod som er klart breiare enn tradisjonelle kioskar.

Det er omsetninga av vareslag som er avgjerande for om staden kan reknast som ein daglegvarebutikk, eller om det er ein kiosk. Vareutvalet i hyllene er ikkje nok.

Vareutval retta mot spesielle forbrukargrupper vert rekna som tilstrekkeleg når det dekker alminneleg daglegvarebehov for desse gruppene.

7.2.2 Salsløyve spesialforretningar

Salsløyve kan tildelast spesialforretningar som f.eks. spesialutsal for øl og kvalitetsmatforretningar.

7.2.3 Salsløyve kombinert med tilverkingsløyve

Salsløyve kan tildelast etter alkohollova § 3-1b som gjeld sal av alkohol som er tilverka i eigen verksemd med utviding av salsløyvet til også å gjelde tilverkingsløyve. Slikt løyve kan berre gjevast dersom tilverkinga skal skje ved salsstaden, og tilverkinga og salet vil utgjere ein del av stadens heilskaplege karakter og salstilbod, jf. AL 1-7f.

7.2.4 Nettsalsløyve - daglegvarebutikkar

Det kan tildelast nettsalsløyve for daglegvarebutikkar, både reine nettbutikkar og kombinerte butikkar med fast utsalsstad. Løyvehavar må ha godkjente rutinar for kontroll med utlevering av alkoholhaldig drikk, og legge til rette for at kommunen kan utføre nødvendig kontroll.

7.2.5 Salsløyve for ein enkelt anledning

Når forholda ligg til rette for det, kan det innvilgast løyve til sal av alkohol i gr. 1 for ein enkelt anledning. Areal som skal brukast må vere i samsvar med gjeldande regelverk og kan ikkje ligge opne ut mot fellesareal, eller ligge som øyer i kjøpesenter/butikksenter. Det vert ikkje gitt salsløyve for alkohol for ein enkelt anledning til 'stands' og bodar i samband med marknader og messer, både innandørs og utandørs. Unntak kan gjerast for publikumsmesser som har mat/drikke som tema.

7.2.6 Unntak

I spesielle tilfelle kan Levekårsutvalet gjere unntak frå retningslinjene dersom dette er hensiktsmessig ut frå ei heilskapleg vurdering.

7.2.7 Skjerming

Løyvehavar skal gjennom praktiske tiltak i salslokala, skjerme barn og unge i størst mogleg grad mot lettvtint tilgang til alkoholvarer.

7.2.8 Tidsavgrensing

Sal og utlevering av alkoholhaldig drikk gr. 1 kan skje frå kl. 08:00 til kl. 20:00 på kvardagar og til kl. 18:00 på dagar før søndagar og helgedagar, med unntak av dagen før Kristi Himmelfartsdag.

7.2.9 Vilkår for salsløyve

Kommunen sine krav til opplæring om regelverket i alkohollova og tilhøyrande forskrifter, er obligatorisk. Kommunen avgjer kva type opplæring som skal haldast, opplæringsfrekvens og kven opplæringa er retta mot.

7.3 Skjenkeløyve

7.3.1 Skjenketid

Tidsavgrensing for skjenking av alkoholhaldig drikk i Øygarden kommune er for alkoholgruppe 1 og 2 frå kl. 08:00 – 02:00. For alkohol gr. 3, frå kl. 13:00 – 02:00.

7.3.2 Skjenketak

Det er ikkje fastsett skjenketak for faste skjenkeløyve eller skjenkeløyve for ein enkelt anledning.

7.3.3 Andre generelle krav for tildeling av skjenkeløyve

- Kan berre tildelast personar over 20 år eller til ein juridisk person med ansvarshavande på minst 20 år.
- Krav frå politi og brannvesen er innfridd.
- Tilpassa internkontrollrutinar etter alkohollova – gjeld **ikkje** ambulerande skjenkeløyve.
 - Vakthald og skjenkepersonale – det vert stilt krav om at vaktar skal vere minst 20 år og må vere rusfrie under heile arrangementet. For skjenkepersonale gjeld 18 års aldersgrense og rusfri under heile arrangementet.

7.3.4 Faste alminnelege skjenkeløyve

Skjenkeløyve for alkoholhaldig drikk gruppe 1-3 kan tildelast serveringsstader, skjenkestader med liten eller ingen matservering, hotell og selskapslokale.

- Med **”serveringsstad”** vert meint ein stad kor det vert servert mat. Ved alle serveringsstader skal det føreligge eit fullverdig mattilbod frem til kl. 22.00. Etter kl. 22:00 kan mattilbodet reduserast noko til eit avgrensa mattilbod/bar-meny. Serveringsstader som har lukketid tidlegare enn kl. 22:00 kan likevel innvilgast skjenkeløyve.
- Med **”hotell”** vert meint verksemder som har minst 15 rom med dusj/bad og toalett. I tillegg må verksemda også ha resepsjonsteneste og lokale kor alle måltida skal kunne serverast. Ved verksemder som ikkje oppfyller dei spesifikke krava til hotell kan det etter ein konkret vurdering gjerast unnatak.
- Med **”stadar med liten eller ingen matservering”** vert meint pub, bar, diskotek e.l., som ikkje fell inn under andre kategoriar.
- Med **”selskapslokale”** vert meint lokale der slutta selskap vert haldne. Dersom lokalet er opent for alminneleg publikum, må det slutta selskapet haldast fysisk avgrensa frå dei andre delane av lokalet kor det ikkje er slutta selskap. Med dette vert meint at det slutta selskapet må haldast i eit eige rom på skjenkestaden. Skjerming i form av planter eller andre provisoriske løysingar vert ikkje akseptert. Det kan vere fleire slutta selskap i same lokale (i separate rom).

7.3.5 Skjenkeløyve kombinert med tilverklingsløyve

Eit skjenkeløyve kan utvidast til også å omfatte tilvirking av alkoholhaldig drikk som skal skjenkast i eigen verksemd, jf. alkoholova § 4-2 3. ledd. Føresetnaden er at vilkåra i AL §1-7e er oppfylt.

7.3.6 Type konsept og arrangement som ikkje kan tildelast skjenkeløyve

Skjenkeløyve kan *ikkje* tildelast til følgande type serveringsstadar/arrangement (gjeld også for ambulerande- og skjenkeløyve for ein enkelt anledning):

- **Felles areal kjøpesentera**
Serveringsstader som er opne ut mot fellesareal og som ligg som øyer i kjøpesenter/butikksenter. Unntaket er for lukka selskap i serveringsstaden sine lokale i senteret si stengetid.
- **Kantinar og kafeteria**
Kantinar og kafeteria på arbeidsplassar. Unntaket er for lukka selskap etter ordinær stengetid.

- **Pengeautomatspel**

Det blir ikkje gitt skjenkebevilling der pengeautomatspel er på, eller i tilknytning til skjenkestad.

- **Èin prosents MC-klubber**

Det kan ikkje tildelast skjenkeløyve til èin-prosents MC-klubbar, klubbar som sympatiserer med desse klubbane ('prospects' og 'hangarounds'), i lokale som vert disponert av slike klubbar eller til arrangement i slike klubbar sin regi, uansett kva stad arrangementet skal haldast.

- **Konsept – stripping, 'topplausservering' el.l.**

Det kan ikkje tildelast skjenkeløyve til stader som har eit konsept som omfattar stripping, erotisk dans, 'topplausservering' og liknande.

- **Målgruppe barn og unge**

Det kan ikkje gjevast skjenkeløyve til arrangement som har barn og unge under 18 år som målgruppe.

7.3.7 Tildeling av skjenkeløyve i idrettsarena

- **Fast skjenkeløyve**

Det kan innvilgast fast skjenkeløyve til større idrettsanlegg som er tilrettelagt med eigne fasilitetar for nærings- og serveringsverksemd. Skjenking kan berre finne stad i eigne område avskjerma frå publikum.

Skjenking kan ikkje finne stad samtidig som det pågår stevne, tabell/cupkamper eller lignande i arenaen, berre før og etter desse arrangementa og i pauser. Skjenkestaden må ha mattilbod.

- **Enkelt anledning**

Det kan innvilgast skjenkeløyve for ein enkelt anledning i eit idrettsanlegg.

Skjenking i samband med idrettsarrangement må avgrensast til eit område tilrettelagt for serveringa av mat og drikke. Skjenkearealet skal vere avskjerma frå publikumsareal elles. Skjenking kan ikkje finne stad samtidig som det pågår stevne, tabell/cupkamper eller lignande i hallen, berre før og etter desse arrangementa og i pauser.

Skjenkebevilling for ein enkelt anledning kan berre innvilgast dersom det ikke pågår annan barne- og ungdomsaktivitet i arenaen samtidig.

7.3.8 Tildeling av skjenkeløyve i samband med messer og andre fleirbruksområde

Skjenkeløyve gr. 1-3 kan tildelast innandørs og/eller utandørs skjenking, etter ei konkret vurdering basert på gjeldande retningslinjer for tildeling av skjenkeløyve. Det vert ikkje tildelt skjenkeløyve til serveringstilbod som framstår som gatekjøken, snackbar, kiosk eller liknande.

Følgande føringar gjeld for ulike typar messer/arrangement

- Det kan tildelast utvida skjenkeløyve for eksisterande serveringsstad for eit avgrensa serveringsområde som vert sett opp i samband med eit enkeltstående arrangement, for å auke serveringskapasiteten.
- Det kan tildelast skjenkeløyve ved 'stands', dersom kontrollomsynet er ivareteke.
- Lukka arrangement for inviterte gjester utanom messa si ordinære opningstid, som til dømes 'red-carpet' arrangement, kan få innvilga skjenkeløyve for heile messearealet, inklusive publikumsareal.

Ved skjenking på messer vert det som hovudregel gitt skjenkeløyve til ein løyvehavar som har ansvar for skjenking på heile området. Ved arrangement etter messa si opningstid kan løyve gjevast til ein eller fleire løyvehavarar dersom kontrollomsynet er i vareteke.

7.3.9 Utandørs skjenking

- Løyve til fast utandørs skjenking kan berre gjevast til serveringsstader med alminneleg skjenkeløyve, og gjeld for skjenking av alle alkoholgrupper.
- Skjenking utandørs skal skje på ein måte som ikkje forstyrrar naboskapet. Musikk eller underhaldning må ikkje vere slik at det er til vesentleg sjenanse eller ulempe for dei som bur eller oppheld seg ved omådet kor uteserveringa føregår. Det er ikkje tillate med musikk eller underhaldning ved bruk av elektrisk anlegg/høgtalarar på uteserveringar etter kl. 22:00, likevel slik at lav bakgrunnsmusikk vert tillate dersom den ikkje er til sjenanse for omgjevnadane.
- Skjenkeområdet skal vere tydeleg fysisk avgrensa og avskjerma med innretning som ikkje kan flyttast på. Det skal vere like god inngangs-, alders-, og sosialkontroll som for innandørs skjenking. For alminneleg skjenkeløyve skal kommunen godkjenne avgrensinga før arealet kan takast i bruk.

- Det må takast omsyn til trafikktilhøva, tilgjenge og fri ferdsel for publikum, i samsvar med gjeldande regelverk og pålegg frå politiet.
- Brann- og bygningsstyresmaktene skal ha godkjent området og sett ei øvre grense for tal gjesteplassar. Politiet skal ha anledning til å uttale seg om søknaden.
- Det skal vere inngått leigeavtale med grunneigar/utleigar om bruksrett for skjenkeområdet.

7.3.10 Båtar og skip

Det kan innvilgast skjenkeløyve til båtar/skip i alkoholgruppe 1, 2 og 3. Løyvet gjeld berre rett til å skjenke til passasjerar ombord som følger skipet eller deltek i ope eller lukka arrangement.

7.3.11 Vilkår for faste alminnelege skjenkeløyve

Ved tildeling av skjenkeløyve vil følgande vilkår gjelde:

Obligatorisk opplæring

Kommunen si opplæring om regelverket i alkoholova og tilhøyrande forskrifter, er obligatorisk. Kommunen avgjer kva type opplæring som skal haldast, opplæringsfrekvens og kven i ein skjenkestad som skal delta i opplæringa.

7.3.12 Ambulerande- og skjenkeløyve for ein enkelt anledning

Når forholda ligg til rette for det, kan det gjevast løyve til skjenking av alkoholhaldig drikk i alle tre alkoholgrupper for lukka eller opne arrangement.

Det er oppretta 10 **ambulerande** skjenkeløyve. Det er ikkje sett tak for ordinære løyve for ein enkelt anledning.

Politiet skal ha kopi av alle tildelte løyve.

Skjenkeløyve kan tildelast både innandørs og utandørs arrangement. For løyve gitt til eit **innandørs** arrangement vert det som hovudregel ikkje utvida til også å gjelde utandørs (som t.d. røykeareal m.v.). Unntak kan gjerast der kor skjenkelokalet har eit tydelig avgrensa utandørs areal med til dømes gjerde, telt eller liknande og med bord og stolar. Utandørs areal må ha like godt vakthald som innandørs areal.

For messearrangement og tilsvarande, gjeld reglane i pkt. 7.3.8.

For utandørs arrangement gjeld reglane i pkt. 7.3.9.

Løyvegebyr vert sett etter dei til ein kvar tid gjeldande satsar i alkoholforskriftene, med moglegheit for reduksjon for arrangement med lågt gjestetal og låg alkoholomsetning.

Kommunen kan kreve at løyvesøkarar av større arrangement, som til dømes festivalar og konsertar, må ha bestått ein kunnskapsprøve.

7.4 Kontroll, styring og sanksjonar

7.4.1 Salskontrollar

Kontrollar av salsstader skal som utgangspunkt utførast av ein kontrollør. Dersom det oppstår spesielle forhold, kan kontrollen utførast av to kontrollørar. Det vil spesielt bli fokusert på kontrollar i område nær skular og andre stadar der ungdom ferdast.

Kontroll av salsstadar skal m.a. omfatte:

- sal til openbart rusa personar
- aldersgrensereglane for kundar og salspersonale
- sal utover salstidene
- brot på alkoholova sine reglar om internkontroll

7.4.2 Skjenkekontrollar alminnelege løyve

Skjenkekontrollar skal utførast av to personar, jf. forskriftene §9-5. Kontrollane skal varierast. Serveringsstadar med lav alkoholomsetning vil kunne få både open og anonym kontroll. Stadar med høg alkoholomsetning, 18-års aldersgrense, med sein opningstid og maksimal skjenketid, vil i hovudsak få anonyme kontrollar. Sistnemnde skal også ha intensiverte kontrollar. Kontrollane kan skje på alle vekedagar, men med hovudvekt på fredagar og laurdagar.

Kontroll av skjenkestadar skal m.a. omfatte:

- skjenking til openbart rusa personar
- aldersgrensereglane for gjester og skjenkepersonale
- skjenketid/opningstid
- kontroll av alkoholova sine føresegner om internkontroll
- forholdet mellom tal på tilsette, tal gjester og skjenkestaden sin spesifikke karakter og om skjenkestaden overheld reklameforbodet
- skjenkestaden si plikt til å føre alkoholsvak og alkoholfri drikk
- generell orden i lokalet med omsyn til m.a. branntryggleik

Det skal utførast **dialogbaserte** kontrollar. Kontrollørane skal, i tillegg til å utføre ordinære kontrollar, også ha god dialog med løyvehavar/ansvarshavande i etterkant av kontrollen for å rette opp i forhold på staden. Dialogen skal bidra til førebygging av brot på regelverket.

7.4.3 Skjenkekontrollar ambulerande løyve/ein enkelt anledning

Det skal etter behov førast kontroll med innvilga ambulerande skjenkeløyve og skjenkeløyve for ein enkelt anledning. Arrangement med størst potensiale for brot på alkoholregelverket, skal prioriterast.

Det skal utførast dialogbaserte kontrollar på lik linje med alminnelege løyve.

7.4.4 Samarbeid med politiet

Kommunen skal samarbeide med politiet om kontrollar dersom mogleg. Det gjeld både avdekking av spesielt utfordrande område og samarbeid om felles kontrollar.

7.4.5 Kontrolloversikt til politisk behandling

Det skal ein gong i året leggst fram ei politisk sak som viser oversikt over alle utførte kontrollar i kommunen, og med oversikt over alle tildelte løyve (faste, ambulerande og for ein enkelt anledning). Saka skal behandlast i det utval som kommunestyret bestemmer og skal leggst fram som referatsak for kommunestyret.

7.4.6 Brot på alkohollova - sanksjonsreglar

Ved brot på alkohollova og tilhøyrande forskrifter, skal det tildelast prikkar etter eit fastsett system, jf. forskriftene kap. 10.

7.5 Løyveperiode og fornying

Ein løyveperiode gjeld i inntil 4 år, jf. AL § 1-6. Kommunen kan vedta at sals- og skjenkeløyve likevel ikkje skal opphøre, men gjelde vidare for ein ny periode på inntil 4 år, og med opphøyr seinast 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Føresetnaden for at kommunen skal kunne nytte seg av unntaksregelen, er at alkoholpolitikken er gjennomgått for den neste 4 års-perioden.

7.5.1 Bruk av unntaksregelen

Salsløyve - Unntaksregelen kan nyttast dersom:

- Salsstaden ikkje er tildelt prikkar etter kontroll i gjeldande løyveperiode. Dersom det er tildelt inntil 4 prikkar i kategori 3 og 4 (mindre alvorlege brot) i same periode, kan likevel unntaksregelen brukast.

- Det ikkje er andre særskilte forhold ved salsstaden som gjer at ordinær søknadsrunde bør gjennomførast.

Skjenkeløyve – Unntaksregelen kan brukast dersom:

- Skjenkeløyve er innvilga med **mindre enn eitt år** igjen av gjeldande løyveperiode, under føresetnad av at det ikkje er tildelt prikkar ved kontroll. Dersom det er tildelt inntil 4 prikkar i kategori 3 og 4 (mindre alvorlege brot) i same periode, kan unntaksregelen likevel nyttast. Det må heller ikkje vere andre forhold ved staden som gjer at ordinær søknadsrunde bør gjennomførast.

7.5.2 Gjennomgang av alkoholpolitikken og informasjon om fornyingsprosessen

Kommunestyret skal ha ein gjennomgang av alkohol- og løyvepolitikken i kommunen etter nytt kommuneval, jf. AL § 1-6 4. ledd. Dette er eit krav for å kunne nytte unntaksregelen i AL § 1-6 3. ledd.

Kommunestyret skal ha informasjon om fornyingsprosessen og gjennomgang av alkoholpolitikken innan rimeleg tid etter oppstart av ny løyveperiode. Informasjonen skal også innehalde ei oversikt over alle sals- og skjenkeløyve tildelt eller vidareført for den nye løyveperioden.

7.6 Skjenking av alkohol i kommunale bygg, lokale og institusjonar

7.6.1 Kombinerte skuleanlegg i Øygarden kommune

Det er ikkje tillate med alkoholservering i grunnskular og i kombinerte anlegg for skule og andre føremål, både i kommunal og privat regi, jf. opplæringslova § 9-5 2. ledd. I kombinerte anlegg for skule og andre føremål kan det i særskilte tilfelle gjerast unntak når desse anlegga vert nytta til kulturelle og sosial føremål utanom skuletida.

7.6.2 Vilkår for definisjon av kombinerte skuleanlegg i Øygarden kommune

Skulen skal vere tiltenkt andre målgrupper enn berre elevar

- Eit eige styre skal ha ansvaret for drifta av den kombinerte delen av bygget
- Det kombinerte området skal vere ein fast definert del av skulebygget
- Skulen skal romme lokale som er eigna til festlokale/selskapslokale/andre grendahustiltak. Personaldel og ordinære klasserom er ikkje ein del av grendahusdelen.

7.6.3 Unntak for skjenkeforbodet

Unntak frå skjenkeforbodet i kombinerte anlegg for skule og andre føremål, i samsvar med vilkår i pkt. 7.6.2:

- Det kombinerte anlegget for skule og grendahus på Bjørøyna

7.6.4 Barnehagebygg

Det er ikkje tillate med alkoholservering i barnehagebygg. Unntak er der barnehagar er ein del av eit kombinasjonsbygg med grendahusdel, kor barnehagedel og grendahusdel er heilt adskilt.

7.6.5 Skjenking av alkohol i kommunale bygg

Det er tillate med skjenking av alkohol i kommunale bygg for både opne og lukka arrangement, som ikkje har barn og unge som målgruppe.

7.7 Delegering

7.7.1 Avgjerdsmynde – Levekårsutvalet

Levekårsutvalet tek avgjerd i saker som gjeld:

- Tildeling av faste sals- og skjenkeløyve, herunder skjenkeløyve til båt/skip
- Tildeling av faste sals- og skjenkeløyve for ein bestemt del av året
- Fastsetting av skjenketider

Kommunestyret delegerer avgjerdsmynde elles så langt alkohollova/kommunelova tillèt.

7.7.2 Avgjerdsmynde - kommunedirektøren

Avgjerdsmynde som er delegert til kommunedirektøren:

- Kommunedirektøren tek avgjerd om tildeling av løyve for "en enkelt anledning" etter § 1-6 2. ledd
- Kommunedirektøren tek avgjerd om tildeling av ambulerande skjenkeløyve
- Kommunedirektøren tek avgjerd på søknad om utviding av eit eksisterande skjenkeareal for ein enkelt bestemt anledning jf. AL § 4-2 4. ledd
- Kommunedirektøren fastset løyvegebyr
- Kommunedirektøren godkjenner skifte av styrar og avløysar
- Kommunedirektøren avgjer søknad om fritak frå krav om avløysar
- Kommunedirektøren godkjenner internkontrollrutinar etter alkoholforskriftene kap. 8
- Kommunedirektøren får delegert mynde til å tildele prikkar etter alkoholforskriftene kap. 10.
- Kommunedirektøren får delegert mynde til å godkjenne endringar i nettsalsløyve, som ikkje utløyser krav om nytt løyve, t.d. flytting av utleveringspunkt eller kontor og pakkelokale.
- Kommunedirektøren får delegert mynde til å godkjenne utviding og justeringar av skjenke- og salslokale, som ikkje utløyser krav om nytt løyve. Delegasjon inkluderer alle søknader om utviding av utandørs skjenkeareal.
- Kommunedirektøren tek avgjerd om bruk av unntaksregelen i samband med fornying av sals- og skjenkeløyve, i samsvar med lokalt og sentralt regelverk.
- Kommunedirektøren tek avgjerd i saker som gjeld inndraging av sals- og skjenkeløyve